

DYSCALCULIEBELEID

**EEN PRAKTISCHE UITWERKING VAN HET DYSCALCULIEBELEID
VOOR OUDERS, LEERLINGEN EN DOCENTEN**

JANUARI 2022

Inhoud

1.	Wat is dyscalculie?	2
	Definitie	2
	Leerling over dyscalculie.....	2
	Wanneer heeft een leerling dyscalculie?.....	2
2.	Plaatsen van een leerling met dyscalculie op het Minkema College	3
3.	Begeleiding op school.....	4
	Taken en verantwoordelijkheden binnen het team.....	4
	De rol van leerling en ouders	4
	De leerling.....	4
	De ouders.....	4
4.	In de les.....	5
	De Steinpas (op de VMBO-locatie).....	5
	De Toetspas (op de HAVO/VWO-locatie)	5
	Schoolbrede afspraken waar ook leerlingen met dyscalculie bij gebaat zijn	5
	Extra mogelijkheden voor de begeleiding van leerlingen met dyscalculie.....	6
	Cito (VMBO-locatie).....	6
	Toetsen en beoordelen	6
5.	Dispensatie.....	7
6.	Examenregeling.....	7
	Centraal Schriftelijke Eindexamens & Schoolexamens	7
7.	Informatievoorziening	8
	Startgesprek met de mentor.....	8
	Open dag.....	8
8.	Lijst met gebruikte begrippen en afkortingen	9
9.	Bruikbare websites.....	9
	Informatie over dyscalculie.....	9
	Hulpsites voor leerlingen	9
10.	Dyscalculiekaarten	10

1. Wat is dyscalculie?

Definitie

Dyscalculie betekent letterlijk “niet kunnen rekenen”. Het is net als bij dyslexie in feite een andere term voor ernstige en hardnekkige problemen bij het aanleren van bepaalde schoolse vaardigheden, die niet worden veroorzaakt door een gebrek aan intelligentie of te weinig onderwijs. Bij dyscalculie gaat het om ernstige en hardnekkige problemen met het leren en vlot/accuraat oproepen/toepassen van reken- en wiskundekennis (feiten/afspraken). Onduidelijk is wat de oorzaken en verklaringen zijn van deze problemen.

Dyscalculie is een complexe stoornis, omdat er bij rekenen gebruik wordt gemaakt van verschillende hersengebieden, waaronder ook het taalcentrum. Zo bestaat een getal uit het woord “vijf”, het cijfer “5” en de hoeveelheid *****. Om te kunnen rekenen met getallen wordt er dus veel gevraagd van de hersenen. *Bron: Balansdigitaal*

In het protocol Ernstige Reken- en Wiskundeproblemen en Dyscalculie (2012) wordt er een onderscheid gemaakt tussen ernstige rekenproblemen en dyscalculie:

“Ernstige rekenproblemen kunnen ontstaan als er onvoldoende afstemming wordt gerealiseerd tussen het (reken)onderwijs en de onderwijsbehoeften van de leerling. De kenmerken van het onderwijs sluiten dan niet aan bij de (aangeboren en verworven) kenmerken van de leerling.

Wij spreken van dyscalculie als ernstige rekenproblemen ondanks langdurige deskundige begeleiding en zorgvuldige (pogingen tot) afstemming, de achterstand (grotendeels) blijft bestaan.”

Leerling over dyscalculie

“Ik vind dat het op school opzich wel goed gaat met rekenen en wiskunde, maar ik heb wel veel moeite met de cito toetsen en daar score ik ook niet zo heel goed voor. Meestal doe ik niet heel lang over de toetsen en ik weet niet hoe dat komt terwijl ik er zo veel moeite mee heb. Ik vind de vraagsommen heel lastig en daar kan ik me ook niet zo goed op concentreren. Ik heb wel een kaartje gekregen van dyscalculie en dat kan me wel helpen als ik daar naar kijk.”

Wanneer heeft een leerling dyscalculie?

Leerlingen hebben officieel dyscalculie wanneer dat door testen is gebleken. Deze testen worden afgenomen door een erkend orthopedagoog of psycholoog, gekwalificeerd voor het uitvoeren van

psychodiagnostisch onderzoek met specialistische kennis op gebied van leerstoornissen. In de rapportage van het onderzoek behoren adviezen te staan met betrekking tot het onderwijs aan deze leerling. Mochten er in de loop van de tijd bepaalde omstandigheden zich wijzigen, dan kunnen er aanpassingen nodig zijn. Naast een onderzoeksverslag, krijgt een leerling een dyscalculieverklaring met onbepaalde geldigheidsduur.

2. Plaatsen van een leerling met dyscalculie op het Minkema College

De twee locaties van het Minkema College hebben verschillende werkwijzen wat betreft de begeleiding van leerlingen met dyscalculie. In dit document zal daarom bij verschillen in werkwijzen, nadere uitleg gegeven worden over en verwezen worden naar de desbetreffende locatie.

De aanmelding van leerlingen op het Minkema College vindt plaats via Onderwijs Transparant. De basisschool levert het onderwijskundig rapport, waarin melding wordt gedaan van dyscalculie. Verdere informatie krijgt de school tijdens de warme overdracht van de basisschool. Er wordt dan specifiek gevraagd naar de ondersteuningsbehoefte van de leerling, de hulpmiddelen die de leerling gebruikt en de wijze waarop de leerling is begeleid. Bovendien wordt nagevraagd of de basisschool in bezit is van de dyscalculieverklaring en bijbehorend onderzoeksverslag.

Op de VMBO-locatie wordt aanvullend aan ouders na aanmelding een intakeformulier opgestuurd. Het doel van het intakeformulier is om de leerling beter te leren kennen. Ouders worden verzocht extra informatie met betrekking tot de dyscalculie en/of mogelijk andere ondersteuningsbehoeften door te geven. Ook wordt gevraagd de dyscalculieverklaring en het onderzoeksrapport ter beschikking aan de school te stellen als deze nog niet is aangeleverd.

Om de leerling op de juiste wijze te kunnen ondersteunen in zijn of haar ontwikkelingsproces op school, is het van belang om de ondersteuningsbehoefte zo vroeg mogelijk in kaart te brengen. We nemen hierin de reeds gegeven begeleiding vanuit de basisschool en de handelingsadviezen uit de dyscalculieverklaring mee, zodat we daar zoveel mogelijk op kunnen aansluiten. Ook wordt er in het begin van het schooljaar een kort gesprekje gehouden met de leerling voor de aanmaak van een Steinpas of Toetspas. Over de Steinpas en Toetspas kunt u verderop in dit document meer lezen.

3. Begeleiding op school

Taken en verantwoordelijkheden binnen het team

Bij het zorgen voor de juiste begeleiding van een leerling met dyscalculie zijn verschillende personen in de school betrokken. Het gaat hier om de mentor, de vakdocent, de zorgcoördinator en de orthopedagoog. Samen zorgen zij dat de gegevens in Magister komen te staan, dat alle docenten op de hoogte zijn van de leerlingen met dyscalculie en hun ondersteuningsbehoeften en dat de leerlingen een Steinpas of Toetspas krijgen.

De rol van leerling en ouders

De leerling en de ouders kunnen tevens een rol spelen om ervoor te zorgen dat de leerling de ondersteuning krijgt die nodig is. Hieronder is benoemd wat helpend voor een leerling met dyscalculie is op school:

De leerling

- ✓ Heeft een positieve en actieve houding en neemt zelf initiatief waar nodig.
- ✓ Maakt actief gebruik van de geboden faciliteiten.
- ✓ Weet welke ondersteuning hij of zij nodig heeft.
- ✓ Schrijft boven aan het toetsblad het woord "Steinpas" of een "S" (op de VMBO-locatie).
- ✓ Schrijft bovenaan het toetsblad een "D" (op de HAVO/VWO-locatie).
- ✓ Maakt alleen van die faciliteiten gebruik waar de leerling recht op heeft. Bij misbruik van de compenserende faciliteiten vervallen deze per direct.
- ✓ Oefent zowel op school als thuis zoveel mogelijk met de moeilijke stof.

De ouders

Ouders kunnen zelf ook een ondersteunende en stimulerende rol spelen voor hun kind met dyscalculie. Van ouders verwachten wij dat zij hun kind stimuleren om zelf verantwoordelijk te zijn voor het eigen leren en meedenken in het vinden van oplossingen. Ouders worden aangemoedigd om contact op te nemen met de mentor wanneer zij problemen ervaren die gerelateerd zijn aan de dyscalculie van hun kind. Tijdens de oudergesprekken is er de gelegenheid om de voortgang van de leerling te bespreken. Mocht de begeleiding op school niet toereikend zijn, dan onderzoekt school samen met ouders en leerling welke extra hulp en ondersteuning buiten school helpend zouden kunnen zijn.

4. In de les

De Steinpas (op de VMBO-locatie)

De leerling krijgt een Steinpas waarop staat aangegeven wat de ondersteuningsbehoeften van de leerling zijn. Uit het onderzoeksrapport en de gesprekken over de ondersteuningsbehoeften worden deze punten vastgelegd. De orthopedagoog of pluscoach maakt de pas en reikt deze uit aan de leerling. De orthopedagoog of pluscoach maakt daarnaast een aantekening in het logboek in Magister met de informatie die op de Steinpas staat vermeld. Tevens wordt in Magister bij kenmerken benoemd op welke extra faciliteiten de leerling recht heeft. De docenten kunnen deze gegevens ook zien. Voor de leerling is het belangrijk dat hij of zij tijdens een schriftelijke overhoring waarbij rekenvaardigheden worden getoetst, bovenaan het toetsblad het woord "Steinpas" of een "S" noteert. De faciliteiten die op de Steinpas vermeld kunnen staan, zijn:

1. Verlengde toetstijd bij vakken waar rekenvaardigheid wordt getoetst (rekenen, wiskunde, NASK, biologie, economie en economie & ondernemen).
2. Inzet van de standaard rekenkaart 1, 2 en/of 3 van het CvTE.

De Toetspas (op de HAVO/VWO-locatie)

De leerling krijgt een Toetspas waarop staat aangegeven wat de ondersteuningsbehoeften van de leerling zijn. Uit het onderzoeksrapport en de gesprekken over de ondersteuningsbehoeften worden deze punten vastgelegd. De zorgcoördinator bepaald de faciliteit en zorgt dat de leerling de Toetspas krijgt. De faciliteiten die op de Toetspas vermeld kunnen staan, zijn:

1. Verlengde toetstijd bij vakken waar rekenvaardigheid wordt getoetst (wiskunde, natuurkunde, scheikunde, economie en bedrijfseconomie).
2. Inzet van de standaard rekenkaart 1, 2 en/of 3 van het CvTE.
3. Gebruik kladpapier toegestaan.

Schoolbrede afspraken waar ook leerlingen met dyscalculie bij gebaat zijn

- ✓ Een toets wordt minstens één week van tevoren opgegeven.
- ✓ Het huiswerk wordt duidelijk in Magister genoteerd.
- ✓ De toetsen worden nabesproken, klassikaal of individueel.
- ✓ De leerstof wordt op verschillende manieren aangeboden en er wordt rekening gehouden met verschillende leerstijlen.

Extra mogelijkheden voor de begeleiding van leerlingen met dyscalculie

Tijdens de les kan een docent een aantal faciliteiten bieden afhankelijk van de onderwijsbehoefte van de leerling. Hieronder volgt een overzicht waar een leerling met dyscalculie behoefte aan kan hebben:

- ✓ Extra tijd bij het maken van opdrachten.
- ✓ Zorgen dat er van eigen fouten geleerd wordt door gemaakte toetsen te bespreken.
- ✓ Werkboek/schrift checken.
- ✓ Regelmatig nakijken.
- ✓ Hand-out aantekening aanleveren.
- ✓ Hulp bij het maken van aantekeningen.
- ✓ Overzichtelijke en sobere lay-out.
- ✓ Wisselende werkvormen zodat de leerling zijn of haar sterke kant kan laten zien.
- ✓ Korte en krachtige mondelinge instructie.
- ✓ Helder taalgebruik hanteren.
- ✓ Leerwerk in stukken verdelen.

Cito (VMBO-locatie)

Jaarlijks maken de leerlingen de Citotoets. Deze toets is een hulpmiddel voor docenten om te bepalen hoe vaardig een leerling is ten opzichte van andere leerlingen. Ook het onderdeel rekenen komt in de Citotoets naar voren. Zo volgen we of de leerling stagneert en er mogelijk meer nodig is.

Toetsen en beoordelen

Er zijn enkele specifieke afspraken gemaakt rondom het toetsen en beoordelen van taken van een leerling met dyscalculie. De vastgelegde maatregelen zijn (deels) toegestaan bij reguliere toetsen en schoolexamens, maar **niet** bij het Centraal Examen. Daar gelden andere regels (zie hoofdstuk examenregeling).

- ✓ Extra tijd bij schriftelijk werk, indien nodig/gewenst. Bij so's, proefwerken en toetsen voor het schoolexamen krijgen deze leerlingen ook extra tijd als rekenen een rol speelt bij de toetsing.
- ✓ De standaard rekenkaart, vastgesteld door het CvTE. Deze kaart mag worden gebruikt door leerlingen met een dyscalculieverklaring. Leerlingen met een dyscalculieverklaring mogen deze bij de Centrale Examens gebruiken.
- ✓ Deze faciliteiten mogen ingezet worden bij de vakken: rekenen, wiskunde, NASK, natuurkunde, scheikunde, biologie, economie, bedrijfseconomie en economie & ondernemen.

5. Dispensatie

Dispensatie wordt alleen in uitzonderlijke situaties verleend. Allereerst zal moeten zijn aangetoond dat een leerling als gevolg van zijn dyscalculie niet in staat is om bepaalde onderdelen van een vak op voldoende niveau te beheersen. Hierover wordt advies gevraagd aan de betrokken docenten. In enkele gevallen wordt er voor gekozen om een aangepast programma voor een vak aan te bieden. Een voorwaarde voor het verlenen van dispensatie is dat de leerling de aangeboden faciliteiten inzet bij de vakken waar rekenen bij wordt gebruikt.

Leerlingen met dyscalculie kunnen geen vrijstelling krijgen voor het examenvak wiskunde. Als VMBO- & HAVO-leerling kan er wel gekozen worden om een profiel te kiezen waar wiskunde geen verplicht examenonderdeel is.

6. Examenregeling

Centraal Schriftelijke Eindexamens & Schoolexamens

Bij de Centraal Schriftelijke Eindexamens en de schoolexamens heeft een school de mogelijkheid om faciliteiten te bieden die zijn aangepast op de individuele begeleidingsbehoeften van de leerling. Uit gesprekken met leerlingen blijkt bijvoorbeeld dat zij veel last kunnen hebben van tijdsdruk of omgevingsgeluiden. Daarom is er een apart lokaal voor leerlingen met toetstijdverlenging tijdens de Centraal Schriftelijke Eindexamens en tijdens de schoolexamens.

Daarnaast hebben de leerlingen met dyscalculie recht op:

- ✓ Toetstijdverlenging bij vakken waar rekenwerk een belangrijke rol speelt. Het gaat hier bijvoorbeeld om de vakken wiskunde, NASK, natuurkunde, scheikunde, biologie en economie.
- ✓ Inzet van de standaard rekenkaart 1, 2 en/of 3 van het CvTE.

Afspraken dienen in overleg met mentor, zorgcoördinator en examensecretariaat vastgelegd te worden vóór 1 oktober van het examenjaar.

7. Informatievoorziening

Het beleid van het Minkema College ten aanzien van dyscalculie staat op de site en is te vinden onder de zoekterm “dyscalculie”. De mentor is de spil in de begeleiding, ook ten aanzien van dyscalculie. Ouders en leerlingen kunnen aan de mentor vragen stellen. Als het nodig is, kan voor het beantwoorden van de vragen advies ingewonnen worden bij de zorgcoördinator of orthopedagoog.

Startgesprek met de mentor

In het startgesprek met de leerling waarbij sprake is van dyscalculie informeert de mentor bij de leerling welke ondersteuning hij of zij nodig heeft ten aanzien van de dyscalculie. De faciliteiten worden besproken en de ondersteuningsbehoeften worden in het Stein Succes Plan (VMBO-locatie) en in Magister (beide locaties) gezet. Gedurende het schooljaar verzamelt de mentor signalen over het functioneren van de leerling met dyscalculie en neemt actie als dat nodig is.

Open dag

Tijdens de open dag kunnen ouders en leerlingen bij het zorgteam terecht voor vragen met betrekking tot dyscalculie.

8. Lijst met gebruikte begrippen en afkortingen

Magister:	Het leerlingvolgsysteem en de elektronische leeromgeving waar wij op het Minkema College gebruik van maken.
CvTE:	College voor Toetsen en Examens
Dispensatie:	Vermindering van de te maken stof.
So:	Schriftelijke overhoring

9. Bruikbare websites

Informatie over dyscalculie

Cito

<https://www.cito.nl/>

Balans-digitaal over dyscalculie

<https://www.balansdigitaal.nl/stoornis/dyscalculie/>

Hulpsites voor leerlingen

Rekenweb

<http://www.fisme.science.uu.nl/rekenweb/>

Rekenspielletjes

<http://www.rekenspielletjes.nu/>

10. Dyscalculiekaarten

Rekenkaart VO voor schooljaar 2021-2022 Standaardkaart 1

Deze kaart mag worden gebruikt bij centrale examens waarbij rekenen een rol speelt door kandidaten die in het bezit zijn van een geldige dyscalculieverklaring.

Procenten	Aantallen
100%	
50%	
25%	
10%	
5%	
1%	
21%	
9%	
121%	
109%	

Breuk	Kommagetal
1/1	1,00
1/2	0,50

Rekenkaart VO voor schooljaar 2021-2022
Standaardkaart 2

Deze kaart mag worden gebruikt bij centrale examens waarbij rekenen een rol speelt door kandidaten die in het bezit zijn van een geldige dyscalculieverklaring.

Procenten

Aantal									
Procenten		100%	1%	50%	25%	10%			

Breuken

Breuk	$\frac{1}{1}$	$\frac{1}{2}$							
Kommagetal	1,00	0,50							

Lengte, gewicht en inhoud

1	10	100	1000			
			1	10	100	1000
Kilo	hecto	deca	meter/gram/liter	deci	centi	milli

Tijden

1	4	60	
	1	15	
		1	60
uren	kwartieren	minuten	seconden

Korting of afname

Oud = 100%	1%	Korting of afname = ... %	Nieuw

Groei of toename

Start = 100%	1%	Groei of toename = ... %	Eind

BTW

Prijs excl. BTW	1%	21% BTW	Prijs incl. BTW

Rekenkaart VO voor schooljaar 2021-2022
Standaardkaart 3

Deze kaart mag worden gebruikt bij centrale examens waarbij rekenen een rol speelt door kandidaten die in het bezit zijn van een geldige dyscalculieverklaring.

Procenten

Aantal									
Procenten		100%	1%	50%	25%	10%			

Breuken

Breuk	1 ---	1 ---							
	1	2							
Kommagetal	1,00	0,50							

Lengte, gewicht en inhoud

1	10	100	1000			
			1	10	100	1000
kilo	hecto	deca	meter/gram/liter	deci	centi	milli

Tijden

1	4	60	
	1	15	
		1	60
uren	kwartieren	minuten	seconden

Korting of afname

Start = 100%	
1%	
Korting of afname = ... %	
Nieuw	

Groei of toename

Start = 100%	
1%	
Groei of toename = ... %	
Eind	

BTW

Prijs excl. BTW	
1%	
21 % BTW	
Prijs incl. BTW	